

pressemeddelelse

fra EU's Narkotika-agentur i Lissabon

Nr. 5/2000 – 11. Oktober 2000

**VIGTIGT: MÅ FØRST OFFENTLIGGØRES EFTER KLOKKEN 12.00 (CET)
ONSDAG DEN 11. OKTOBER**

Årsberetning om Narkotikasituationen i EU – 2000

PROBLEMATISK STOFBRUG – NYE TENDENSER

Stofmisbrugere – "en kronisk aldrende population"

Stigende blandingsmisbrug

Mønstrene for problematisk stofbrug er ved at ændre sig i EU. Det siger EU's Narkotika-agentur, EONN, der har sæde i Lissabon, i sin *Årsberetning om Narkotikasituationen i Den Europæiske Union*, der bliver offentliggjort i dag.

Foruden heroinmisbrug – som i stigende omfang omfatter en "kronisk aldrende population" – er der ved at opstå et problematisk brug af kokain (ofte sammen med alkohol), blandingsmisbrug af stoffer som f.eks. amfetaminer, ecstasy og medicin og omfattende brug af cannabis.

Ifølge agenturet skønnes der at være 1,5 millioner problematiske stofbrugere i EU – hovedsagelig stadig af heroin – et tal, der har holdt sig relativt stabilt siden sidste årsberetning, hvor to ud af tre brugere "formentlig opfylder de kliniske kriterier for afhængighed". Agenturet tilføjer, at det til gengæld er værd at bemærke, at brugerne af heroin er ved at blive en kronisk aldrende population med alvorlige sociale og psykiske problemer.

EONN – definerer problematisk stofbrug som "intravenøs eller langvarig brug af opiater, kokain og/eller amfetaminer" – og bemærker ligeledes, at der på trods af et generelt fald i andelen af klienter, der tages i behandling for brug af heroin, ses en vis stigning i antallet af nytillkomne i behandling for brug af kokain eller cannabis – især blandt de unge.

Erfaringen med brug af heroin er generelt fortsat lav (en eller to pr. hundrede unge voksne), og ifølge skoleundersøgelser er eleverne meget forbeholdne over for brugen af heroin. Forklaringen er ifølge beretningen, at det sandsynligvis afspejler det stereotype billede af en "narkoman" – og opfattelsen af heroin som et stof, der i særlig grad er forbundet med død og sygdom.

Imidlertid rapporteres der om "brug af heroin blandt unge, tunge eksperimenterende brugere af amfetaminer, ecstasy og andre stoffer. Andre højrisikogrupper omfatter marginaliserede minoritetsgrupper, hjemløse unge, institutionsanbragte unge og ungdomskriminelle, indsatte (navnlig kvinder) og prostituerede".

Og en anden tendens: "Andelen af stiknarkomaner blandt behandlede heroinbrugere faldt i adskillige lande i løbet af 1990'erne og er ikke stigende. Andelen af stiknarkomaner blandt nye heroinklienter i forhold til alle heroinklienter er også markant lavere i alle lande, hvor der foreligger data."

http://www.emcdda.org/publications/publications_annrep.shtml

Tungt blandingsmisbrug stigende

Beretningen giver udtryk for stigende bekymring over det tunge blandingsmisbrug, der er opstået i "ecstasy/rave miljøet."

"Mønstrene for stofbrug i weekenden og fritiden indbefatter i stigende grad kombinationer af ulovlige og lovlige stoffer, herunder alkohol og nerveberoligende midler. Der er en markant stigning i brugen af kokain, ofte kombineret med et stort forbrug af alkohol", siger agenturet. Og: "Blandt skoleelever forekommer der ofte hyppigere misbrug af lightergas, aerosoler og lim end af amfetaminer og ecstasy, og det er stigende i nogle lande."

Bekymring over smitsomme sygdomme

Ifølge beretningen falder antallet af nye aids-tilfælde blandt stiknarkomaner fortsat i **Frankrig**, **Italien** og **Spanien**. Som en af grundene til denne nedgang peger agenturet på resultaterne af nye metoder til hiv-behandling i slutningen af 1990'erne. Imidlertid er antallet af aids-tilfælde i **Portugal** fortsat stigende, mens antallet af hiv-smittede er steget kraftigt i **Finland** og forventes at føre til et stigende antal aids-tilfælde om kort tid.

Beretningen beskriver situationen i **Portugal** og **Finland** som alvorlig. "Risikoadfærd, som kan overføre smitte, giver anledning til bekymring. Højrisikogrupperne omfatter unge stiknarkomaner, som ikke har været omfattet af tidligere oplysningskampagner, kvinder, som i højere grad synes at dele injektionsudstyr end mænd, heroinstiknarkomaner, som også bruger kokain, og indsatte stofbrugere."

Antallet af hiv-smittede stiknarkomaner er højest i **Spanien** (32%) og **Portugal** (27%). Men i to tredjedele af EU-landene ligger dette tal under 5% – og i **Det Forenede Kongerige** helt nede på 1%.

Siden midten af 1990'erne synes udbredelsen af hiv ifølge agenturet at have stabiliseret sig i de fleste lande efter et kraftigt fald efter den første betydelige epidemi blandt stiknarkomaner i slutningen af 1980'erne. Øget adgang til sterile kanyler og sprøjter, flere tilbud i form af uddeling af kondomer, hiv-rådgivning og –testning samt substitutionsbehandling har alt sammen bidraget til at bekæmpe spredningen af hiv-smitte blandt stiknarkomaner.

I nogle områder kan der dog være tale om en stigende udbredelse. I **Finland** er antallet af hiv-tilfælde blandt stiknarkomaner steget kraftigt siden 1998. Og i slutningen af 1998 var udbredelsen af hiv-smitte blandt en lokal gruppe af narkotikamisbrugere, hovedsagelig stiknarkomaner, i **Lissabon** 48%, hvilket var højere end i tidligere undersøgelser og dermed peger i retning af nylig smittespredning.

EONN bemærker, at de lokale omstændigheder bag sådanne stigninger er forskellige, men virkningen er, at "nye udbrud af hiv fortsat er en betydelig mulighed"...både hvor smittefaren er meget lav, og hiv ikke betragtes som en umiddelbar risiko (som det var i **Finland**) ...og blandt højrisikogrupperne, som forebyggelsesindsatsen ikke rammer effektivt.

Antallet af tilfælde af hepatitis C-smitte blandt stiknarkomaner er ekstremt højt i hele **EU** – for det meste mellem 60% og 80%. Agenturet forklarer: "Årsagen er den, at hepatitis C spredes lettere end hiv. Det betyder, at de foranstaltninger, der blev iværksat for at inddæmme spredningen af hiv, er utilstrækkelige til at kontrollere den.

"Nye stiknarkomaners fortsatte smitte med hepatitis C nødvendiggør nyskabende initiativer. Der er også behov for et overvågningssystem på tværs af **EU**."

Narkotikarelaterede dødsfald

I beretningen gøres der rede for, at de fleste dødsfald på grund af opiater opstår hos stiknarkomaner sidst i 20'erne eller i 30'erne, normalt efter mange års brug. Der kan i mange **EU**-lande observeres en klar tendens til, at denne gruppe bliver stadig ældre – i **Spanien** var eksempelvis kun 20% over 30 år i 1996; dette tal var i 1998 steget til ca. 65%.

I **Frankrig, Tyskland, Spanien**, og i et vist omfang **Østrig** og **Italien**, har antallet af akutte narkotikarelaterede dødsfald stabiliseret sig eller er faldet. Efter at der kun var få dødsfald i begyndelsen af 1990'erne, har **Grækenland, Irland** og **Portugal** efterfølgende rapporteret om betydelige stigninger. Efter et betydeligt antal sådanne dødsfald i begyndelsen af 1990'erne stiger antallet fortsat i **Sverige** og **Det Forenede Kongerige**.

Ifølge beretningen er der blandt visse kohorter af stofbrugere tale om et fald i antallet af overdoser og dødsfald som følge af aids, hvilket indikerer, at nogle dødsfald kan undgås.

Resultaterne peger i retning af, at opiatbrugere har en dødelighed, der er indtil 20 gange højere end blandt tilsvarende aldersgrupper i normalbefolkningen. Blandt kvinder kan den være over 30 gange højere end hos jævnaldrende kvinder. Dødeligheden blandt stiknarkomaner er to til fire gange højere end for ikke-stiknarkomaner.

Ændrede tendenser i behandlingen

Andelen af klienter, der tages i behandling for brug af heroin, er generelt faldende, rapporterer EONN. Men antallet af nytillkomne i behandling for brug af kokain eller cannabis viser visse stigninger – navnlig blandt unge klienter. Mange medlemsstater melder om denne tendens.

Andelen af amfetaminklienter er lav, men højere blandt nye klienter. "Selv om disse forskelle kan være udtryk for reelle udviklingstendenser, kan stigningerne i antallet af cannabis- og kokainklienter til dels også afspejle fald i antallet af opiattilfælde blandt nye klienter i behandling."

Højeste og laveste problematiske stofbrug i EU

Luxembourg synes at have den største andel af problematiske stofbrugere – ca. syv pr. tusind indbyggere mellem 15 og 64 år. Dernæst kommer **Italien** (ca. seks pr. tusind indbyggere), **Det Forenede Kongerige** og **Spanien** (ca. fem), **Irland** og **Frankrig** (ca. fire) samt **Østrig, Belgien** og **Danmark**, (ca. tre). **Finland, Tyskland, Nederlandene** og **Sverige** har den laveste andel: ca. to pr. tusind. **EU's** naboland **Norge** vægter med ca. fire.

Ifølge agenturet viser disse tal, at der kun i ringe udstrækning er en direkte forbindelse mellem udbredelsen af problematisk stofbrug og den nationale narkotikapolitik. Landene har omtrent den samme, ofte moderate udbredelse af stofbrug, uanset om deres politikker er overvejende liberale eller restriktive.

En faktor kunne være, om landet ligger på en rute for narkotikasmugling eller ej. Dette kan forøge den lokale adgang til et stof og ligeledes sænke prisen, især hvis de lokale smuglere får betaling i form af narkotika i stedet for kontanter.

Eksempelvis har spredningen af problematisk brug af heroin i **Italien** bevæget sig fra nord til syd og fra grænseregionerne til det indre af landet. "Spredningen...synes at have fulgt de vigtigste ruter for narkotikasmugling (f.eks. fra **Balkan** via **Grækenland** til **Puglia**) samt bevæget sig fra store byer til mindre byer i landområder."

Beslaglæggelser af heroin og priser

Både antallet af beslaglæggelser af heroin og de beslaglagte mængder "har stabiliseret sig i hele **EU**", dog med visse variationer landene imellem.

Prisen på heroin på gadeplan synes at forblive konstant i visse lande, f.eks. i **Belgien, Irland** og **Luxembourg** – og er ved at stabilisere sig efter et fald i andre lande, såsom **Tyskland**. Nogle lande, bl.a. **Spanien** og **Det Forenede Kongerige**, rapporterer om et øget udbud af billigere heroin, navnlig brun rygeheroin i **Det Forenede Kongerige**.

Agenturet konkluderer, at det er vanskeligt at fortolke variationer i antal beslaglæggelser af heroin og heroinpriser på gadeplan fra det ene land til det andet. De kan afspejle en lang række faktorer. Disse indbefatter ændringer i smuglerruterne og distributionsmønstrene inden for **EU** samt efterspørgslen efter heroin. Et større udbud af brun heroin kunne afspejle en forøget produktion i **Sydvestasien**. Generelt peger dataene i retning af, at selv om brugen og

afhængigheden af heroin er stabil, har forsøgene på at reducere udbuddet kun haft ringe virkning på tilgængeligheden for dem, der ønsker at bruge det.

UDVIKLINGSTENDENSER FOR BRUG AF ANDRE STOFFER

1 ud af 5 har prøvet cannabis

Hvad angår cannabis, siger beretningen, at omkring en ud af fem europæere har prøvet cannabis mindst en gang – dvs. mindst 45 millioner af os. Det er en stigning på omkring fem millioner i forhold til skønnet for sidste år. Ca. 15 millioner, stort set en ud af 16 personer i aldersgruppen 15 til 64-årige, har prøvet cannabis i de seneste 12 måneder.

EONN udtaler: "Cannabis er fortsat det stof, det er lettest at få fat i, og hvis brug er mest udbredt i **EU**, og der har været tale om betydelige stigninger i brugen i løbet af 1990'erne."

Når det drejer sig om brug i de seneste 12 måneder, topper **Det Forenede Kongerige (England & Wales)** listen med en ud af 10 voksne (næsten 10%). Også **Spanien** har et relativt højt tal (ca. 7%). Men **Danmark**, som har den højeste langtidserfaring i **EU**, tegner sig for kun 3% i forhold til den seneste 12-måneders måling. Alle andre **EU**- medlemsstater, for hvilke der foreligger data, ligger på 5% eller derunder.

Beretningen tilføjer, at brugen af cannabis er endnu mere udbredt blandt de yngre aldersgrupper. Ca. en ud af hver fjerde (25%) af de 15-16-årige og tæt ved halvdelen (40%) af de 18-årige har prøvet det. Blandt de unge voksne varierer tallet fra ca. 17% i **Finland** og **Sverige** til ca. 40% i **Det Forenede Kongerige** og **Danmark**. Brugen i de seneste 12 måneder er dog mindre end en ud af 10 unge voksne i de fleste **EU**-lande. Agenturet siger, at "de fleste eksperimenterende brugere ikke ser ud til at fortsætte på længere sigt."

Cannabis er ligeledes det hyppigst anvendte ulovlige stof blandt skoleelever, og deres brug heraf steg betydeligt i løbet af 1990'erne i næsten alle **EU**-landene. Langtidserfaringen varierer fra 5% til 7% i **Portugal** og **Sverige** til 30% til 40% i **Irland**, **Nederlandene** og **Det Forenede Kongerige**. I nogle lande er brug af opløsningsmidler imidlertid mere udbredt i denne aldersgruppe – f.eks. i **Grækenland** med næsten 15% af de 15-16-årige, sammenholdt med 10% for cannabis.

Brugen af kokain stiger og spreder sig

Med hensyn til kokain siger agenturet, at selv om brugen af kokain er mindre udbredt end amfetaminer eller ecstasy, er brugen heraf stigende – navnlig blandt socialt aktive grupper – og der er ved at ske en spredning til bredere kredse. På **EU**-plan har mellem 1% og 6% af de 16-34-årige og 1%-2% af skoleelever prøvet kokain mindst en gang, selv om en række undersøgelser viser en udbredelse på indtil 4% blandt de 15-16-årige.

"Der er en mere udbredt brug blandt socialt udadvendte unge voksne i arbejde i bycentre", bemærker **EONN**. Og "der er påvist alvorlige problemer i forbindelse med rygning af *crack*, navnlig blandt kvindelige prostituerede."

Amfetaminer og ecstasy – en ændring i brugen

Agenturet beretter, at amfetaminer og ecstasy er de næstmest brugte stoffer i **EU**. Mellem 1% og 5% af de 16-34-årige har taget dem. Andelen er højere i snævrere aldersgrupper, men overstiger sjældent 10%. I **Det Forenede Kongerige** anslås det imidlertid, at 16% af de unge voksne har taget amfetaminer. "Brugen [af disse] [i hele **EU**] bevæger sig væk fra store "dance"-arrangementer til mere geografisk diffuse klub- og barmiljøer og private sammenhænge", tilføjer beretningen. Mulige langsigtede neurale skader i tilknytning til omfattende brug af ecstasy giver anledning til stadig stigende bekymring.

ANDRE CENTRALE PUNKTER FRA BERETNINGEN

- **Frankrig, Portugal, Spanien** og **Det Forenede Kongerige** samt **EU** selv har udformet nye narkotikastrategier...

Sådanne strategier er ved at blive mere afbalancerede, idet der lægges større vægt på nøgtern oplysning, forebyggelse og behandling end på begrænsning af udbuddet.

Der er ved at ske en afkriminalisering af overtrædelser som følge af stofbrug, og de alternativer, som lovgivningen giver mulighed for, udnyttes i stigende grad. Disse alternativer varierer fra udførelse af samfundsopgaver til ambulante behandling eller døgnbehandling.

- Narkotikaforebyggelse i skoler, fritidsmæssige sammenhænge og blandt højrisikogrupper er et prioriteret anliggende i alle **EU**-lande.

Internettet anvendes i stadig højere grad som et oplysningsværktøj for såvel unge mennesker, lærere som forældre.

En række lande er ved at indføre kurser for ungdomsledere og personale i natklubber og barer inden for narkotikaforebyggelse.

Indsatser rettet mod unge mennesker fra etniske minoriteter har i de seneste få år været genstand for opmærksomhed i en række lande. Brug af stoffer er ret almindelig blandt visse af disse grupper, som kun i ringe udstrækning gør brug af narkotikatjenesterne – på grund af sprogproblemer eller kulturelle tabuer. Blandt lovende alternativer indgår ung-til-ung-initiativer med deltagelse af etniske foreninger og tilbud om behandling på det pågældende sprog.

- Der kommer stadig flere sprøjtebytteordninger i hele **EU**, og aktiviteterne intensiveres med henblik på at modvirke den faldende opmærksomhed omkring risiciene ved stiknarkomani. Lavtærskeltilbud er i vækst i alle medlemsstater. Afhængigt af brugernes specifikke behov og de disponible ressourcer tilbydes der mad, drikke og hygiejnefaciliteter, psykosocial og medicinsk støtte, rene kanyler og sprøjter, sovefaciliteter og undertiden metadon.
- 'Væresteder', hvor stofferne kan indtages under hygiejniske og kontrollerede forhold er fortsat et kontroversielt emne – nogle mener, at de legitimerer brugen af stoffer. Selv om der har eksisteret væresteder i fire **tyske** byer siden 1994, opnåede de først juridisk status i februar 2000, da narkotikaloven blev ændret, og der blev indført rammebestemmelser for minimumstandarder for udstyr og forvaltning. I modsætning hertil har der i adskillige årtier eksisteret sådanne steder i **Nederlandene**. De er på det seneste også blevet indført i **Spanien (Madrid)**.
- Der eksisterer specialiserede stofbehandlingstilbud til kvinder i hele **EU**. Mange af disse er specifikt rettet mod gravide kvinder og mødre med børn samt prostituerede.
- En stor del af de indsatte i **EU's** fængsler er stofbrugere. Der tilbydes i stigende omfang behandling for at undgå tilbagefald til brug af ulovlige stoffer og kriminalitet. Antallet af problematiske stofbrugere udgør mellem 20% og 50% af den samlede fængselspopulation i de fleste medlemsstater. Andelen af indsatte stofbrugere er stor i enhver målestok, og ifølge agenturet er det en klar indikator for betydningen af behandlingstilbud og alternativer til fængsel for sådanne mennesker.

Ifølge undersøgelser begynder nogle indsatte at bruge stoffer under fængselsopholdet, ligesom der er rapporteret om indsatte, der er begyndt at injicere stoffer i fængslet. Selv om stiknarkomani synes at være mindre udbredt inden for end uden for fængslerne, deler indtil 70% af stiknarkomanerne i nogle fængsler kanyler og andet injektionsudstyr.
- Substitutionsbehandling er i vækst – herunder i fængsler – både hvad angår antallet af klienter og de anvendte stoffer.

Meddelelser til redaktørerne

1. **Årsberetningen om Narkotikasituationen i Den Europæiske Union** kan hentes ned fra EONN's websted fra onsdag, den **11 oktober, kl. 12.00**:
http://www.emcdda.org/publications/publications_annrep.shtml
eller <http://emcdda.kpnqwest.pt>
2. Der er sat særlig fokus på andre aspekter af den foreliggende beretning i to separate pressemeddelelser, som ligeledes kan downloades fra onsdag den **11. oktober, kl. 12.00**:
<http://www.emcdda.org/press/press.shtml>
 - ***Kvindelige stofbrugere rammes hårdere end mandlige brugere (emnespecifik meddelelse)***
 - ***Substitutionsbehandling anvendes i stigende grad inden for EU – "men der mangler evalueringer, og tilbuddene er for spredte" (emnespecifik meddelelse)***

<p>• Kontaktperson: Kathy Robertson, Pressesekretær, Det Europæiske Overvågningscenter for Narkotika og Narkotikamisbrug • Tf: ++ 351 21 811 3000 • Fax: ++ 351 21 813 1711 • • E-mail: Kathryn.Robertson@emcdda.org • • EMCDDA, Rua da Cruz de Santa Apólonia 23-25, PT-1149-045 Lisboa, Portugal • • EONN's websted findes på adressen http://www.emcdda.org •</p>
--